

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sortes, Qvibvs, Ne Temere Cadant, Temperandis; Vel, Si
Temere Dvcvntvr, Castigandis, Divini Ivdicii Æqvitas
Semper Adest**

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1645

Capvt. II. Quænam exploratio diuinæ voluntatis, per sortes, aut quæ sors
sit licita?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52306](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52306)

C A P V T. II.

*Quanam exploratio diuinæ voluntatis,
per sortes, aut quæ sors sit licita?*

§. I.

*Etsi non semper illicita, periculosa tamen
sortitio.*

NUquam magis inter Scyllam & Charybdim nauigatur, quàm cū de *Sortibus* est disputatio: vtrinque enim sunt scopuli: & qui omnes *Sortes* damnat, malus est iudex, & qui omnes absoluit, impius usurpator. Recensui varias *Sortes*, & varios, qui illis vsi sunt, non tamen omnes probaui; improbus autem essem, si omnes reiecissem. Vt ergò tutò, etiam hac ratione, Dei iudicia indagari possint, sequentia dabo documenta.

§. II.

*Industrias quasdam, Sortium instar, adhibitas
aut adhiberi solitas, non esse damnandas,
si quidem, sine malo dolo, aut
malo fine, adhibeantur.*

Primum documentum. Quædam *Sortes* vocantur, quæ non sunt *Sortes*, sed meræ industriæ naturales, atque ex se non illicitæ; sed sæpe etiam laudatæ. Talis fuit Sors, ex

Aeneas
Silu. l. 2.
de gestis
Alphōsi.

hinnitu equi captata, de qua supra. Et si enim vera fors fuisset, si in regem electus esset, cuius equus in forū deductus casu hinnisset; non fuit tamen vera fors, si ad illum aspiciamus, cuius consilio ingenioque, equus, præcedente die, in eodem loco ad equam admissus, quodammodo eruditus & assuetus fuit hinnire, cum ad eundem locum redisset. Talis industria fuit Friderici III. apud quem, cū rusticus questus esset, iugaliū equorum alterum, in caupona sibi, per abigeum, subductum esse; abactorem sibi Imperator iussit indicari. Rusticus id à se fieri posse negavit, eò quòd hominem non nosset. Subridens Fridericus ait: Clementer tecum est actum, nam cum in hac vrbe tot sint equites, equi tam pauci, mirum est, milites non vtrumque equum simul abstulisse. Equa, ô Cæsar, subdit rusticus, est altera, quæ militibus paruo vsui. Age igitur, inquit Imperator, equam inscende, perque omnes vicos, plateas, compita, & angiportus vrbis obequita. Subtractus equus in aliquo stabulo latitat; is, cum iugalis odorem senserit, illico hinnitum edet sociamque salutabit. Placuit rustico consilium, & profuit. Nam hinnitu proditus est abige-

abigeus, sicut quondā Cacus mugitu. Quis sortem hanc potiùs, quàm artem vocaret? Hæc sagacitas, in diuinis litteris, *diuinitio* appellatur: *Diuinitio in labijs regis, in iudicio non errabit os eius.* Eiuscemodi *diuinitio*, seu industria necessaria est iudici, in perplexis ambiguisque factis eruendis, & in rebus, quarum veritas ignoratur, sollerti discussione coniiciendis. Tali sollertia Salomon veram matrem agnouit, eique filium reddidit. Tali Ariopharnes Thracum rex filium regis regno dignum inuenit. Tres fuerunt Cimmericorum regis filij, regnum paternum quisq; affectabat. Ariopharnes iudex eligitur. Hic erutum patris eorum cadauer è sepulchro, arbori alligat, arcui sortem committit. regni successor destinatur, qui cor patris sagitta tetigisset. primogenitus guttur, alter medium pectus corde illæso, transfixit. Supererat minimo spes regni, vicit pietas, & se regno cedere malle, dum in patris cadauer pietate superior esset, professus; iaculari detrectauit. Huic ergo regnum est adiudicatum, quòd se pariter & verè filium, & virtute superiorem demonstrasset. Ariopharnes hîc sorte se vsurum simulauit: arte vsus est. Eiuscemodi com-

Prou. 16.
16.

3. Reg. 3.
Diodor.
Sicul.
lib. 20.

Anton.
Panorm.
l. 2. de ge-
stis Al-
fons. lo-
an. Magn.
l. histor.
Goth.
c. 29. An-
dr. Bar-
bat. in c.
præfenti
in proba-
tion.

Eccl. 10.
10.

S. Greg.
in cap. 4.
1. Regum

plura, de Alphonso primo Neapol. rege, inter ancillam & dominum facinus negan-
tem; itémque de Thedorico rege Gotho-
rum, inter matrem & filium; déque ipso
Carolo Magno, inter patrem & filium non
tam fortuito sortiente, quàm prudenti &
ingeniosa argutia verum exprimente nar-
rantur. Qualibus industrijs, ex se specta-
tis, non peccatur, nisi finis prauus, aut do-
lus malus accedat. Sæpe, qui dedit inge-
nium, utitur ingeniosis, ut detegat frau-
des stupidorum, doceâtq; eos sapere. Nam,
post industriam, sequetur sapientia.

§. III.

*Non omnes sortes damnandas, ne multos San-
ctos, immo Deum ipsum damnemus.*

Secundū documentum. Etiam propriè
dictarum vsus *Sortium* vniuersè damnari
non debet, non potest. Quia alioqui mul-
ti sancti, qui eas vel laudarunt, vel etiam,
Deo inspirante, vsurparunt, immo ipse De-
us Sortibus uti iubens, damnaretur. Et
quidem D. Gregorius de hac re agens, præ-
ter supra è veteri lege cōmemorata, & quæ
infra commemorabuntur, affert in exem-
plum, Marthiæ electionem, quæ si mala
esset, Apostoli eligendo peccauissent; neq;
diui-

diuinum iudicium intercessisset, post humanum, quo duos selectos, vnúmque à S. Spiritu electū Origenes, & D. Augustinus docuerunt, quando Apostoli statuerunt duos, Ioseph, qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est Iustus: & Matthiam, nomináque eorum, vt multi tradunt, inscripta in vranam miserunt, rogáruntq; Deum, vt eius prius nomen exiret, quem sciret esse aptiorem. De vsu Sortium, in Veteri Testamento, res è supra memoratis exemplis est clara. Quod si autem tunc maior fuit imperfectio, etiam ob vsum sortiendi; haud tamen reprehendi potest vsus ille, nisi Deum ipsum velimus reprehendere, qui, per Moysen, Sortes quasdam certas introduxit. Quanquam non putandum est, continuò aberrare à perfectione, minusue rectè fieri, in noua lege, quidquid lex vetus vsurpauit. Hinc & alij Sancti, in nouo Testamento, Sortes subinde, quamuis neque omnes, neque temerè vsurpauerunt.

§. IV.

Sortes, iussu diuino, meritò usurpatas.

Et earum exempla è veteri lege.

Tertium documentum. Sortes omnes

C 5

diui-

Orig. hō.
23. in lo-
sue Au-
gustin. in
Plal. 30.
conc. 2.
Act. A-
post. c. 1.
23.

diuina iussione adhibitæ , rectè sunt adhi-
bitæ , vt per se patet. Nam qui Deo paret,
non peccat ; cum peccatum Deus iubere ,
vel ad illud adhortari non possit , qui bene
omnia fecit. Et cur, cuius est, opus præscri-
bere ; non possit etiam modum operis præ-
scribere ? Rectè ergo olim hircus immolan-
dus Sorte electus est. Rectè electus sorte,
Aaron , de quo locutus est Dominus ad Moy-
sen , dicens : Loquere ad filios Israël , & accipe
ab eis virgas singulas , per cognationes suas à
cunctis Principibus tribuum , & virgas duo-
decim , & vniuscuiusque nomen superscribes
virgæ suæ. nomen autem Aaron erit in tribu Le-
ui , & una virga cunctas seorsim familias con-
tinebit : ponésq; eas , in tabernaculo fæderis , co-
ram testimonio , ubi loquar ad te. quem ex his
elegero , germinabit virga eius. Has virgas ,
cum posuisset Moyses coram Domino , in taber-
naculo testimonij : sequenti die , regressus inue-
nit germinasse virgam Aaron , in domo Leui :
& turgentibus gemmis eruperant flores , qui
folijs dilatatis , in amygdalas deformati sunt.
Cur autem Deus hoc fieri iusserit , ipse pro-
didit illis verbis : Refer virgam Aaron in ta-
bernaculum testimonij , vt seruetur ibi in sig-
num rebellium filiorum Israël , & quiescant que-
relæ

rele eorum. Ita enim apparebat, diuinitus, non autem fraterno alioque humano affectu, factam Aaronis electionem. Quare etiam in noua lege, fuit inspiratio Dei, ut forte, eligeretur Matthias, ne ceteris Apostolis inferior censeretur, nisi à Christo ipso electus esset; & quia inter Barsabā ac Matthiam sanctitate & doctrina adeo pares, humano iudicio, discerni non poterat, uter praeferendus esset; nisi Deus, per sortes à se temperatas, iudicium suum declarauisset. Rectè per sortem electus Saul, de cuius electione sic loquitur scriptura: *Et applicuit Samuel omnes tribus Israël, & cecidit Sors tribus Benjamin. Et applicuit tribum Benjamin & cognationes eius, & cecidit cognatio Metri, & peruenit usque ad Saul filium Cis.* Quis dubitet, Samuelem diuino iussu, hunc electionis modum obseruasse? Sicut & Dauidem, quando familiarum Eleazar & Ithamar vi-
ces, in ministerio Domini, fortibus diuisit? Itémque, quando miserunt & ipsi sortes contra fratres suos filios Aaron, coram Dauid rege, & Sadoc, & Achimelech, & Principibus familiarum Sacerdotalium & Leuiticarum, tam maiores, quam minores omnes sors equaliter diuidebat. Talem sortis usum expressè, in
fur-

1. Reg. 10.

20.

1. Paralip.

24. 5.

Ibid. v. 31.

Iosue 7.

14.

fur-

furto Achan deprehendēdo, mandauit, De⁹, his verbis : *Accedetis manē singuli, per tribus vestras: & quamcunq; tribū sors inuenerit, accedet per cognationes suas, & cognatio per domos, domusq; per viros. Sic in reum inquiri iussit Deus. Quis summum Iudicem iudicet malē iussisse? Qui vtique etiam rectē iussit, quando Moyſi dixit: Istis diuidetur terra, iuxta numerū vocabulorum in possessiones suas. Pluribus maiorem partem dabis, & paucioribus minorem: singulis, sicut nunc recensiti sunt, tradetur possessio: ita duntaxat vt Sors terram tribubus diuidat & familijs. Quidquid sorte contigerit, hoc vel plures accipiant, vel pauciores.*

§. V.

Sortes etiam diuino instinctu monstratas rectē usurpari, si tamen rectē examinentur; exemplo S. Augustini, apertione libri, Dei voluntatē discantis.

Quartum documentū. Nec iussione duntaxat, sed etiam admonitione diuina, quando ea est satis clara, *Sortes rectē consuluntur. Quod D. Augustino factum est, de vitæ statu deliberanti. Flebam, inquit, amarissima contritione cordis mei: Et ecce audio vocem de vicina domo, cum cantu dicentis, & crebrò*

S. Aug. l.
8. Con-
fess. c. 12.

crebrò repetentis, quasi pueri, an puella nescio: Tolle lege, tolle lege. Ac ne temerè videatur credidisse ignotæ vocis admonitioni, subiungit: statimq, mutato vultu, intentissimus cogitare capi, utrumnam solerent pueri, in aliquo genere ludendi, cantare tale aliquid, nec occurrebat omnino, audiuisset me vsquam. Eant, qui sorte consultoria se ipsos fallunt, & querant, quam prætexere possint excusationem suæ leuitati; cum D. Augustinus, ne clarè quidem monenti voci statim voluerit fidem adhibere; quia & imaginatio potest decipi, & vox ab alio etiam ad aures accidere, imo ab Alastore etiam fingi. Qua de causa cautela opus est, præsertim mulierculis, & simplicibus, quibus omnis phantasia reuelatio videtur, alioqui ad sortilegia pronis. Si tamen vel vox est prudenter examinata, vel instinctus bene exploratus, si spiritus probatus, num ex Deo sit; & potius, si constet de reuelatione, ad hoc genus fortiendæ diuinæ voluntatis excitante, nequaquam ei est reluctandum. Discretio autem spirituum, est peculiare donum Dei, nec penes vnumquemq;. Quare, ne in eiusmodi negotijs, illusionibus se quis exponat, peritiores debet consulere, & finem æquè ac inter-
nam

nam lucem spectare, maximèque personam illam, cui reuelatio est facta. Qua de re legendus est Delrius lib. 4. disq. c. 1. q. 3. sect. 1. 2. & 3.

§. VI.

S. Franciscus sorte, usus, ut sciret, quid Deo gratissimum exhibere posset. Et qualis ea fors fuerit?

D. Antonin. 3. p. sum. hist. tit. 24. §. 7. D. Bonauent. in vita S. Francisc. c. 13.

Hoc pacto, carptim & obiter D. Antoninus, plenè D. Bonauentura narrat, S. Franciscum sorte vsum. *Immissum est eius menti*, ait, *per diuinum oraculum*, quod, in apertione libri Euangelici, aperiretur ei à Christo, quod Deo, in ipso, & de ipso, maximè foret acceptum. Oratione itaq, cum multa deuotione premissa, sacrum Euangeliorum librum de altari sumptum, in SS. Trinitatis nomine aperiri fecit, per socium, virum utiq, Deo deuotum & sanctum. Sanè, cum, in trina libri apertione, semper Passio Domini occurreret, intellexit vir Deo plenus, quod sicut Christum fuerat imitatus in actionibus vite, sic conformis ei esse deberet in afflictionib⁹ & doloribus Passionis, antequam ex hoc mundo transfiret. Optima utique fors fuit, quæ docuit, non vlcisci inimicos, sed diligere; non sectari delicias, sed, cum Christo, & pro Christo, crucem ferre.

§. VII.

§. VII.

*Sortes magni momenti, non sine necessitate
adhibenda. Et quando ijs, in selectu per-
sonarum, usus S. Augustinus, quan-
do S. Ignatius Loyola?*

Pro quarti huius documenti cautela, re-
cte monent nonnulli, sortes è fortuita libri
apertione; aut alio quopiam simili signo,
non petendas esse, nisi, graui necessitate,
quis ad id compellatur, vt ad terminandam
grauem litem, vel ad anceps consilium diju-
dicandum. In quam rem citant D. Augu-
stinum, qui, *Si inter Dei ministros sit discep-
tatio, quis eorum, persecutionis tempore, mane-
at, ne fuga fiat omnium, & qui eorum fugiant,
ne morte eorum deferatur Ecclesia: si cui abun-
daret aliquid, quod oporteret dari eis, qui non
habent, nec duobus dari posset, neuter verò a-
lium vel negligentia, vel urgente necessitate,
superaret; tum sortitionem fieri posse censet.*
Qua etiam S. Ignatium nostrum vsum, tra-
dit Iacobus Damianus noster, in Synopsi
primi seculi Soc. IESV. Postquam enim Hie-
ronymi Domenecchi salutaria Panormi in-
stituta Siciliae Prorex omnia sanxit edicto:
*primitijs adeò felicibus ad vberiores, per Colle-
gij molitionem, fructus, animum intendit. Illi*

S. Aug.
epist. 186.
ad Hono-
rat. Et
lib. 1. de
doctrin.
Christi-
an. c. 28.

Iacob.
Damian.
lib. 1. c.
10. Anno
1546.

condendo petijt operas ipse; misit autem Ignatius duodenas, Natalem Hispanum, Frusium Gallum, Canisium Belgam, Benedictum Palmium Italum, aliosq, si non gente, Pronincijs saltem inter se diuersos. Vna assimilauerat Obedientie perfectissimæ ratio. Nam Ignatius insulat omnes Romanæ domus Socios (sex erant supra triginta) triduo secum expendere, utrò quisq, magis inclinaret: Permanere in Vrbe, an in Siciliam ire? Huic, aut illi ministerio addici. Tum inclinationem suam scripto expressam tradere. Præstituta die, rescripsere omnes, Nullo se magis propendere. Globus in tabula positus, & omnem adaquè in partem pendens, certiùs in scopum mittitur. Sic è Socijs indiscretè ad omnia promptis, duodecim in Siciliam destinantur. Hæc ille. Sed hoc genus fortiendi pertinet ad sextum documentum.

§. VIII.

*Non sine debita reuerentia, aut precibus
adhibendæ Sortes.*

Mart.
Delt. l. 4.
Disqui-
sit. Magi-
car. cap.
2. q. 7.
sect. 3.

Addit Beda secundam conditionem, vt videlicet eiusmodi sortes, debita cum reuerentia, & , precibus ad Deum fufis, adhibeantur. Has duas condiciones statuit Deltius, non separatim sumptas, sed coniunctim intelligendas, adeò, vt simul & materiæ necessari-

cessitas, & recursus ad Deum requiratur. Circumspectè & exemplis Sanctorum conuenienter. Nec Patres alteram conditionem excludunt, cum alteram tantum exprimunt. Clara sunt passim exempla. 1. Seruus Abrahæ in Mesopotamiam ad querendam uxorem Isaac missus, ubi ad urbem Nabor peruenit, sorte usus, sic precatus est Gen. 24.
12.

*Domine Deus domini mei Abraham, occurre, obsecro, mihi hodie, & fac misericordiam cum domino meo Abraham. Ecce ego sto, prope fontem aquæ, & filie habitatorum huius ciuitatis egredientur ad hauriendam aquam. Igitur puella, cui ego dixero: Inclina, hydriam tuam, ut bibam: & illa responderit: Bibe, quin & camelis dabo potum, ipsa est, quam preparasti seruo tuo Isaac: & per hoc intelligam, quod feceris misericordiam cum domino meo. Nec dum intra se verba compleuerat, & ecce Rebecca egrediebatur: ut sciremus, precanti sortem & faustam fuisse, & expeditam. Saul quoque exploraturus, quis in populo peccauisset, à precatione orsus dixit ad Dominum 1. Reg. 14
41.*

Deum Israël: Domine Deus Israel, da indicium, quid est, quod non responderis seruo tuo hodie? Si in me, aut in Ionatha filio meo est iniquitas hæc, da ostensionem: aut si hæc iniqui-

- Act. 1. 24.** *tas est in populo tuo, da sanctitatem.* Apostoli antè, quàm sortem in manus sumerent, *orantes dixerunt: Tu, Domine, qui corda nostri omnium, ostende, quem elegeris, ex his duobus unum.* Quam orationem credibile est, Petrum nomine omnium pronunciasse. Cum autem in omni siue sortitione, siue electione, sit Deus exorandus, maxime tamen id faciendum est, in electione Pastorum & Prælatorum, quippe, quia magni res momenti est, & Christus ipse, ad exemplum nostrum, per totam noctem, &, vt S. Ambrosius autumat, *cum Apostolis orauit, quod alias semper solus fecisse legitur, quasi tanta res, tam communis communem & unanmem postulet orationem.* Idem obseruatum est, in electione septem Diaconorum, & in segregatione Pauli & Barnabæ. Quare etiam decernit Concilium Tridentinum, vt, cum primùm Ecclesia vacauerit, supplicationes ac preces publicè priuatimque habeantur, & à Capitulo, per ciuitatē & diocesim indicantur, quibus Clerus populûsq; bonum à Deo Pastorem valeat impetrare. Certè quisquis scit, quàm nihil ex nobis ipsis, sine diuina gratia, possimus, multò magis orabit, vt sortes, quæ non sunt in nostra potestate, à Deo temperentur, §. IX.
- Luc. 6. 12.**
- S. Ambr. in eund. loc.**
- Act. 6. 6. & cap. 13. 2. Conc. Trid. sess. 24. c. 1. de refor.**

§. IX.

S. Basilium, Augustinum, Franciscum, ante
Sortes, orasse; & de Francisci Caietani,
per Sortes, vocatione ad Socie-
tatem IESV.

Hoc pacto D. Basilus supra commemo-
ratus, priusquam ex Euangelio, vitæ sibi
genus sortiretur, *miserabilem vitam* suam,
deplorabat; optabatq; & præ omnibus, sane
multam curam adhibebat (quid ni & orabat)
ut sibi *manuductor* daretur. Hoc pacto S.
Augustinus antè, quàm audiret, *Tolle lege*,
dimisit *habenæ lachrymis*, prorumpentibús-
que fluminibus oculorum, dixit: *Et tu, Do-*
mine, usquequo? &c. Quòd autem idem
S. Pater alibi, ubi de fortitione eorum, qui
tempore persecutionis manere, aut fugere
debebant, agit, orationis mentionem non
faciat, non est cur orationem putemus o-
missam; non exclusit alterum, cum alterum
expressit, scilicet gravitatè materiæ, agebat
enim de grege, propter periculū, non dese-
rendo; ac de ijs, quibus fors, sine invidia,
ferre poterat securitatē. Hoc pacto S. Fran-
ciscus, cum esset *immissum eius menti*, per di-
vinum oraculum, quòd in apertione libri Evan-
gelici aperiretur ei a Christo, quòd Deo in ipso,

S. Basil.
epist. 79.

S. Aug.
l. 8. Con-
fess. cap.
12.
Idem e-
pist. 190.

S. Bonau.
in vita
ipsius, c.
13.

Alfons.
Caiet. c.
6. pag. 55.

& de ipso maximè foret acceptum. Oratione, cum multâ deuotione, præmissa, sacrum Euangeliorum librum de altari sumptum: in S. Trinitatis nomine aperiri fecit & c. Recens, & nondum ita vulgatum est, quod memorat Alfonsus Caietanus, in vita Francisci Caietani, Panormi, per Decium Cyrillum Italicè edita An. 1637. Franciscus Caietanus, Dynastæ, seu Marchionis Sortinensis filius, perspecta mundi vanitate, statuit sese rebus humanis abdicare, totumque Christo, in Religioso ordine, mancipare. Sed anceps erat, quoniam animus esset appellendus. Quare censuit, id prius seriò esse expendendum. Duo, præ reliquis, ambiguum eum fecerant ordines, PP. Cappuccinorum scilicet, & Societatis IESV. Trahebat illum, ex vna parte, desiderium pœnitentiæ, affectusque, quo erga D. Franciscum flagrabat. Retrahebat, ex altera parte, corporis imbecillitas, & tenera delicatèq; educta complexio: offerebátq; sese identidem concepta, de Societate IESV, opinio; quam mirè auxerat sanctitas clarissimè resplendens in P. Casparo Concionatore Societatis, ac spiritali duce illius. Ad huius viri normam imitandam extimulabatur. Fluctuabat, inter hos ordi-

ordines diu, neque poterat ita se in vnam partem inclinare, quin illico, in alteram reuocaretur. Statuit ergo rem tandem sorte dirimere, quando aliter illi non constabat diuina voluntas. Ne tamen Deum tentare, aut debitam reuerentiam non adhibere videretur, religiosos, religiosâsque Sortini habitantes, qua maxima pietate atque vi potuit, rogauit, vt Numini negotium suum etiam, in orationibus, commendarent. Adiunxit ipse non preces tantum, sed & elemosynas, & ieiunia, & alia exercitia virtutis. Sic instructus, duas chartulas, duarum Religionum D. Francisci, & Societatis I E S V nominibus inscriptis insignitas in calicem iniecit, extraxitque sortem Societatis ineundæ. Explicari non potest, qua lætitia hoc acceperit Franciscus; quòd, eo signo, se, de diuina voluntate confirmatum existimaret, quam vnam desiderabat adeò vehementer & quærebat. Virtus postea, & sanctitas, famâque totius illustrissimæ vitæ docuerunt, sortem benè cecidisse. Multa alia eiusmodi possent adduci, quæ ostendunt, sine oratione, *Sortes* nunquam consulendas esse; sed ne in infinitum eamus, hæc sufficiant. Certè, quia S. Augustinus

S. Aug. l.
4. super
Genes.
cap. 23.
S. Ambr.
l. 4. epist.
14.

dicit: Solent, quæ sorte dantur, diuinitus dari, & quod sorte legitur, ut ait S. Ambrosius, humano iudicio non comprehenditur, idcirco decentissimum est, ut, quæ diuina sunt, diuina oratione studeamus impetrare.

§. X.

Libri apertione, velut ominata Sorte, se consolatur S. Gregorius Turonensis.

S. Greg.
Turon.
lib. 5. hist.
Franc. c.
47.

Quintum documentum. Librū aliquem piū, etiam sine iussu, aut suasu diuino, aperire, & ex primo, qui occurrit versu, non futura & curiosa cognoscere, sed consolationem duntaxat, aut doctrinam piā querere velle, non est illicitum, sed pijs hominibus vtiliter consuetum; etiam si vel casu, vel diuino nutu, reperiatur, quod reuera euenturum est. Ita euenit S. Gregorio Turonensi, ut de se ipse refert. Leudastes impius, cum eiusdem farinae socio Riculfo, varijs Gregoriū Turonensem machinis oppugnauerat, calumniosè deferendo, tandem etiam ausus est, Platonem Archidiaconum & Gallienum amicos eius in vincula dare, catenisque & calumnijs oneratos ad reginam mendacijs incensam ablegare. Hæc ego audiens, inquit Gregorius, dum in domo Ecclesiæ residerem, mæstus turbatusq; ingressus

gressus oratorium Davidici carminis sumo librum, ut scilicet apertus aliquem consolationis versiculum daret. In quo ita repertum est: Edixit eos in spe, & non timuerunt, & inimicos eorum operuit mare. Interea ingressis in fluvium super pontem, qui duobus lincibus tenebatur, navis illa quæ Leudastem vehebat, demergitur: & nisi nandi fuisset adminiculo liberatus, cum socijs forsitan interisset. Navis verò alia, quæ huic innexa erat, quæ & vindictos vehebat super aquas, Dei auxilio, elevari &c. Quod & versiculo Psalmi respondit, & quæ postea evenerunt, significavit. Nam innocentia è fluctibus his emerfit, & calumnia naufragium fecit, mala omnia, quæ machinata fuerat, in capita authorum retorquens. Ad hunc modum, ut supra memoravi, à multis pijs viris hodièque, libellus de *Imitatione Christi*, tempore tentationis aut tribulationis, aperitur, semperque aliquid occurrit, quo mens eorum roboratur, & ad aduersa toleranda confirmatur.

§. XI.

SS. *Menstruorum* sortitione multos utiliter moneri, de moribus emendandis; aut, quòd mortem in procinctu habeant, quam subesse non arbitrarentur. Et cautela circa *menstruorum* Sanctorum abusum.

Eodem potest reduci menstrua Sanctorum fortitio, supra à nobis laudata; in qua non solum pii homines ad cultum Sanctorum excitantur, sed saepe etiam, diuina dispositione, eius quis virtutis commonefit, qua maximè indiget; aut illo vitio abstinere iubetur, cui praecipue indulget. Quin & sententia persaepe fuit accipienti schedam valde accommodata. Scio cuidam, *Meditationem mortis*, eo mense, obuuisse, quo mortuus est: alij eodem die. Cuius rei vel hoc ipso, quo ista in lucem eduntur Anno Christi 1644. duo recentia exempla contigerunt, vnum mihi domesticum, alterum vicinum. Fratrem Ingolstadij habuimus industrium, laboriosum, diligentem, nomine Ioannem Nicolai Steingadensem, omnibus de pietate & fraterna charitate acceptum. Is prid. Cal. Februarij sanctum menstruum, de more, accepit; qui erat S. Blasius, cuius festus dies in tertium Februarij incidit. In scheda Sancti non solum *Meditatio mortis* illi commendabatur, verum etiam sententia ipsa vigilem esse iubebat. Tertio postea Februarij die, non procul Voburgo, comuni via, per riuum resolutis niuib. repente profundum ac rapidum, in curru, transiturus aquis

aquis haustus est; cum pridie, post peccatorum suorum confessionem, sacrosanctā Eucharistiam, velut in viaticum, præsumisset. Subita ea mors fuit; sed, ne improvisa esset, sanctus eū menstruus admonuit. Et verò illum monitionis memorem fuisse, testata sunt gemina flagella, quæ, cum Rosario, apud eum defunctum, reperta sunt. Nempe dum etiam, ex negotio, itinera faceret, corpus admonere voluit, ne exorbitaret. Atq; hoc est domesticum exemplum. Alterum vicinū, ad Ingolstadiensem hanc Academicam Sodalitatem Partheniam; maior Congregatio Landishutana, his verbis perscripsit. *Extulimus, his diebus, funus, charissimi Sodalis, Nobilis Domini Onuphrij Kreitmair: qui olim Ser. mo. Electori Bauaro à cubiculis, ad extremum præfectus Arci Landishutane fuit: vir magnis & religiosis etiam virtutibus ornatus: ut videri posset, in templis potius, & Marianorum sodalium catu, quam domi suæ degere: tam in illis, ut & sacramentis obeundis, frequens erat. utq; vivus, publicum exquisitæ pietatis, ac integerrimæ vitæ fuit exemplar, ita mortuus, tum civitati nostræ, tum nobis imprimis dedit lugendi argumentum. Lentum hydropem, aliæque fatalis morbi incommoda inuieta patientia ita*

toleravit; ut nullo quidem acerbioris vite fastidio, sed diuina voluntati, cui se totum permittebat, obsequendi alacritate, mori gestiret: quam in rem pridie, quam obiret, in sortitione Diui menstrui mortem meditari est iussus. Vitam itaque, quam adeò inculpatam exegit, cū morte, vel rectius cum meliori, ut speramus, vitā commutauit. Pro cuius anima, ut sumus diuinae sententiae ignari, DD. rñ VV. rñ piaculares ex fadere preces imploramus: idem, in pari causā, cum fide praestituri. Landishuti 6. Martij. 1644. Illustrius quiddam sub-

Ex Geni-
is Philip-
pi V Vil-
helmi
Com. Pa-
latini in
Oliua Ia-
gellonia.

iungam. De Anna Caroli Austriaci filia, Ferdinandi II. sorore, Sigismundi III. prima vxore, Vladislai Regis, hodie Polonis imperantis matre legimus, eam Tutelarem sibi, in menses singulos alium, pro Sadalitatum Deiparae sacratarum more, sortitō delegisse, cui dum inscriptam sententiam acciperet: Memento homo, quia pulvis es &c. cen mortis commonita, omnibus se muniyt, ad obitum, Sacramentis, ac discessit è vita An. 1598. Pietatis, Religionis, Innocentiae, Clementiae, Modestiae, Castimoniae, verbo, virtutis speculum. Sancto virtus aliqua, aut actio virtutis ascribitur, illo mense, inprimis exercenda. Iracunda & ignoscere nolenti mansuetudo, & com-
memo-

memoratio patientiæ Christi, in scheda porrecta est, & profuit. Nam, posita ira, inimico ignouit, & postquam illam sententiam legit: *Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis, cum omni malitia, aduersarium salutare suauiter, eique benefacere cæpit.* Mil- le hîc sese exempla offerunt, vno adhuc contentus ero, quod Anno 1606. Ingol- stadij itidem contigisse in hunc modum, narratur: *Iuuenis fuit, qui, vt vel morbi seuitiem, vel certè Mundi blanditias euaderet, DEO sese denouit, & Religioso sta- tui. Morbus abiit, & breui post, bonum hoc propositum cum illo. Sensim enim quidquid pietatis in morbo hauserat, euauit, & ita iu- uenis iste, post restitutam corporis valetudinem, agrotare primum capit animo, & post persana- tum morbum, peius habere. Principio quidem feruebat, & volabat, post paullo lentius ibat, deinde stabat. Sed nec diu, nec impigrè; mox languere incipiebat; tandem aperte vitiorum dulcedini succumbebat. Nam mundi facies, quæ prius terrebat, iam arridere; religiosus sta- tus, qui antea placebat, iam terrere; societas bona, qua gaudebat, displicere incipit. Ita mi- ser tam suauiter & facile obliuisci potuit pri-*

mum

Ephes. 4.

Hierem.
Drexel. l.
2. Tris-
megisti,
c. 7. §. 3.

mum voti sui; dein sui ipsius; postea oeli; demum ipsius Dei. Ita paullatim per gradus ibat, sed non ad calum; tendebat in præceps, sed via molli & clementer declivi. neq₃ enim repente pessimus factus est; at qui hodie fuit aureus, cras vix argenteus repertus est; breui post æreus; exinde ferreus; deniq₃ factus est luteus, & ipsum cænum. Ita prodigus ille Euangelicus primò patrimonium repetijt: hoc impetrato, in regionem longinquam abiit, parentisq₃ oculis se subduxit. Neq₃ hìc stitit: prava etiam societati se iunxit. Nondum finis. Ea tandem fecit, quæ socij & sociæ; gula & luxuria in quotidianos mores transierunt. Ita, ad mentem Siracide, est processio in malis viro indisciplinato. Hoc plane modo iuuenis ille, de quo capi dicere, sensim seipso deterior factus est, & è sancto, progressu temporis, in improbum mutatus. Hoc ferè solùm retinuit boni, quòd Beatissimam Virginem & Mariana Congregationis cætum non penitus deseruerit, sed subinde se præsentem stiterit, saltem in ceremoniam. Ita factum est, ut, statò die, cum ceteris, MENSURVM SANCTVM acceperit, & quidem SORTE prorsus diuina. Nam sententia quæ pronunciata est, dum ille, ante crucifixi signum, ex more, flectit genua, è mellifluo doctore Ber-

Eccli. 20.
9.

re Bernardo transcripta erat, hisce omnino verbis: Quid tardas ipsum, quem iam dudum conceperas, spiritum parturire salutis? nil mortalibus vel morte certius, vel incertius hora mortis. quo modo vivere potes, ubi mori non audes?

Audiit hac iuuenis tacitus quidem, sed, quasi fulmine ictus, monitorem è celo agnouit; & illo statim die fugam è lubrico in tutum parauit, altera verò luce, hilaris & alacer ad Religiosam domum contendit, usq; se aggregauit; quos diu fugerat, victurus illic, ubi mori non trepidaret.

Sic multos tetigit Deus sorte chartacea, & veluti ceruos fugientes iaculo amoris vulnerauit. Tria tamen hîc monenda censeo. Primum, eiusmodi sententias Sanctis Menstruis subiunctas, semper posse trahi in vtilitatem, si aut virtutem inde discamus amare, aut vitium detestari, de quo sententiam meminit. Secundum, vti non est mens Congregationis alicuius, per eiusmodi schedas hariolari, aut futura pandere; ita neminem Panico terrore sibi persuadere debere, diuinare se inde posse, aut conijcere, quid in hac vita immineat. Nam, v.g. licet vitam emendare possit, ne morte præoccupetur, qui in Menstruo sancto memoriam Mortis exercendam accepit; stultissima

S. Bern.
epist. 105.
ad Romanum,
Rō.
curiæ
Subdiaconum.

ma tamen se anxietate cruciaret, si inde certò existimare vellet, sibi illo mense esse moriendum. Tertiū est; pessimos esse Sodales qui, dum nihil pensi habent, de quo morbo ipsi, per eiusmodi suffragia, moneantur, tamen sitientissimè attendunt, quid alijs legatur; putantque sinistram suam de alijs opinionem, etiam diuino testimonio, per eiusmodi sententiās, confirmari. Quare si humilitas alicui commendatur; ea medicina iudicant, superbiam eius notari; si liberalitas; En, aiunt, qua virtute indigeat auarus? Nempe hic est astus mali dæmonis, ut pietas abeat in risum; & metuat accipere Sodalis; unde erubescat.

§. XII.

Quenam Sortes diuisoria licite sint, & quibus conditionibus?

Sextum documentum. *Sors diuisoria Politica civilis* licita & utilis, ac aliquando penè necessaria est. Licita, quia iure ac probis legibus recepta, & consuetudine optimarum Rerump. confirmata est. Hac forte vsi sunt Romani (& Siculi Athenienses secuti) in iudiciis legendis, prouinciisque assignandis, item in herciscunda familia, in militia; & cum dubium esset, qui

Sigon.
lib. 2. de
iudic. c.
12. ex Af-
conio. &
lib. 3. de

qui primi causam in iure dicere deberent, aut cum de optione pluribus relictis, de hereditate, & bonis diuidendis, de seruis manumittendis ageretur. Quæ omnia permittunt iura ciuilia. Idcirco dixi: *Sortem diuisoriam ciuilem* licitam. Nam constat, nunc planè, in Ecclesiasticis beneficijs, dignitatibus, ac Episcopo eligendo, *Sortis* vsum perpetuò esse prohibitum. c. *ultim. Ex. de Sortileg. in fi.* Vnde sortitione eligi non potest Episcopus. l. *sacris* 47. C. *de Episcop. & Cleric.* multò igitur minus Papa, qui est summus Episcopus. Cum enim in his eligendis certa à iure præscripta sit forma. c. *quia propter.* 42. Ex. *de election.* nemini integrum relinquitur, ab ea recedere, vt Iason aliq; ratiocinantur. At verò in secularibus dignitatibus, officijs, actionibus, pænis, rebusque alijs *diuisoriam sortem*, qua quid cuiq; tribuendum sit, quæritur, non esse vetitam, clarum est, ex cap. primo. 26. q. 2. Hoc genus sortis est, inter mortales, vsitatissimū, &, vt superiùs vidimus, à S. Augustino, atque à S. nostro Ignatio vsurpatum. Ne autem, etiam hîc peccatum subrepat, monent Theologi. 1. Euentum, non à *Casu* aut *Fortuna*, aut astris, sed à Deo expectandum,

in

L. 14. D.
de iudic.
L. 2. C.
quando
& quibus
quarta. l.
10. l. 3. C.
delegit.
Vide
Mynsin-
ger. 4.
obser 37.
Iason. in
d. l. hui-
usmodi.
86. §. Si
is cui de
legat. 1.
m. 15.
Gottfre-
dus Ho-
stiens. in
summa
Decret.
tal. tit. de
Sortile-
gijs. Delr.
l. 4. c. 4.
q. 1.

Psal. 30.

in cuius solius *manu* sunt *sortes nostra*, teste Prophetâ, 2. Sortem debere esse simplicem, sine vlla superstitione & abusu sacrarum rerum. 3. Illos, qui fortiuntur; æquali iure niti oportere, alioqui enim iniusta esset sortitio; posset enim fors v. g. in officio publico assignando, cum damno Reip. & iniuria digni, indigno fauere; aut illi cui de mille florenis tantum decem deberentur, centum addicere. 4. Mentem præcipuam fortientium non debere esse, vt inquiratur voluntas Dei, modo extraordinario (cum talis modus sit prorsus incertus) sed vt tollantur lites, dissidia, querelæ, inuidiæ. Atq; hinc utilitas, & propemodum etiam necessitas eiusmodi Sortium ostenditur à Salomone dicente: *Contradictiones comprimit fors, & inter potentes quoque dijudicat.* Certè sæpe aliter non potest inter partes conueniri, tunc ergo bonum pacis non solum permittit iudicium sorti, sed etiam propemodum exigit. Ex quibus omnibus manifestum fit 1. rectè in militia, duces, sorte seligi, qui primi, qui postremi urbem inuadere, muros conscendere, aut in acie stare debeant. 2. plures æqualiter reos milites, licitè de vita, vel resti fortiri posse. 3. iustè, tempore grasantis

Prou. 18.
18.

fantis contagij pestilentis, sortiri corporum pariter, ac animarum medicos, quis eorum permanere in auxilium ægrotantium debeat: quod etiam supra vidimus ex mente S. Augustini, tempore hostilis persecutionis, factitatum. 4. licitum esse, etiam coorta tempestate, quis ex omnium consensu, è nauis exoneranda sit spargendus; aut quis ad hostem deprecatum, per tela, per ignes, mittendus. 5. eleemosynas quoque ipsas, si incertum sit, cui cedere debeant, sortitò posse distribui.

§. XIII.

Sitné licitus ille contractus Sortis, qui vulgo Fortune vrna solet appellari?

Huc reuocari potest *contractus Sortis*, quem *ludum olla*, aut *Fortune ollam* vocant; itémque ij, qui aleam iaciunt, statuto precio persoluendo, Symbolam conferentes, vt illius sit liber, aut ensis, aut annulus, cui alea addicit. Est enim & hoc genus sortiendi permissum, nec secundùm se est aliud, quàm *sors quedam diuisoria* ex beneplacito consortientium instituta, nec vlli aut diuino, aut humano iuri aduersa, si nulla fraus rem sorte acquirendam exponentis, aut expositam acquirentis interue-

E

ni-

ueniat; quod, in publicis ludis, cauere, pertinet, ad magistratum; in priuatis, ad conscientiam vniuscuiusque. Mille enim sunt modi alios decipiendi, aut peccandi. Nam qui mercem, in taberna, exponit (eâque verè, etsi implicitè, vendit omnibus illis, qui symbolis collatis summam conficiunt precio supellectilis expositæ æqualem) potest precium iniustum nominare; aut schedulas pecunia emendas nimium multiplicare; aut etiam vni, præ alijs, clam dare chartulam, in qua scyphus argenteus, vel equus, vel aliud bræuium est annotatum. Quæ omnia iustitiæ sunt aduersa. Item Princeps vel Magistratus ipse potest peccare; si aut merces mutari vel minui permittat primò expositas; aut aliquas merces prius patiat extrahi, ijs, quæ sunt preciosiores, in vltimum locum ac tempus reiectis, vt fortientes alliciantur; aut etiam, si sinat urnas in manu exponentium merces, easque noctu non signet, aut custodiat: aut si plures, quàm necesse sit ministros custodésque apponat, quorum stipendijs populus grauetur, quando stipendia precio rerum adduntur. Deniq; & ipsi ministri à magistratu constituti, possunt corrumpi, aut negligenter inuigilare,
ne

ne quid fraudis admittatur. His talibus do-
lis & culpis semotis, fors, seu *urna Fortuna*
licita est, & sæpe à Domino Deo in subsidi-
um pauperis alicuius temperata, vt pro se-
stertio equum, aut crumenam auro turgi-
dam accipiat, pro triobolo. Sæpe & auarum
centum Philippeis in urnam atque hamum
missis, non finit extrahere, quod teruncio
quoque emeret. Nimirum *Dominus paupe-*
rem facit, & ditat; humiliat & subleuat. Quia
ipse Dominus Deus noster: in vniuersa terra iu-
dicticia eius.

1. Reg. 2.

7.

1. Para-

lip. 16. 14.

CAPVT. III.

*Quàm peruersè Deam, in Sortibus, imi-
tetur, Deisimius Cacodamon?*

§. I.

In Sortibus magna cautela opus.

Monstrata via, qua dirigenda est
nauis, etiam digitus ad scopulos
intendendus est, ne naufragiū fa-
ciamus. Sunt enim infames hîc scopuli, sunt
Syrtes, sunt Charybdes, sunt Acrocerau-
nia. Ad quæ declinanda rursus tradenda
sunt documenta. Neq; enim semper, aut te-
merè, ad iudicium Sortis, licet recurrere;

E 2

immo